

MỘT SỐ GIẢI PHÁP TĂNG CƯỜNG TÍNH DÂN TỘC CỦA QUÂN ĐỘI NHÂN DÂN VIỆT NAM TRONG THỜI KỲ MỚI

★ ThS NGUYỄN TRỌNG TUÂN

Học viện Chính trị, Bộ Quốc phòng

- **Tóm tắt:** Tính dân tộc là yếu tố cốt lõi trong việc xây dựng bản sắc văn hóa, chính trị và tinh thần của Quân đội nhân dân (QĐND) Việt Nam. Trong bối cảnh toàn cầu hóa và sự phát triển mạnh mẽ của công nghệ thông tin, việc giữ gìn và phát huy tính dân tộc trong quân đội trở thành yêu cầu chiến lược nhằm bảo đảm sự vững mạnh về chính trị, tư tưởng và đạo đức. Bài viết đề xuất một số giải pháp để tăng cường tính dân tộc trong quân đội. Điều đó không chỉ giúp bảo vệ Tổ quốc mà còn làm nền tảng vững chắc cho sự phát triển bền vững của QĐND Việt Nam trong giai đoạn mới.
- **Từ khóa:** Tính dân tộc; Quân đội nhân dân Việt Nam; bản sắc văn hóa; giáo dục chính trị - tư tưởng.
- **Ngày nhận:** 20/7/2025; **Ngày thẩm định:** 30/7/2025; **Ngày duyệt đăng:** 05/12/2025.

1. Đặt vấn đề

Tính dân tộc là một trong những yếu tố cơ bản cấu thành bản sắc văn hóa và tinh thần của một quốc gia. Tính dân tộc Việt Nam thể hiện tập trung ở tinh thần yêu nước, đoàn kết dân tộc và ý chí độc lập tự chủ, tự cường. Trong lịch sử dựng nước và giữ nước, tính dân tộc tạo ra sức mạnh to lớn trong việc bảo vệ toàn vẹn lãnh thổ và giữ gìn bản sắc dân tộc. QĐND Việt Nam, do Đảng Cộng sản Việt Nam và Chủ tịch Hồ Chí Minh sáng lập và rèn luyện, là hiện thân tiêu biểu cho tinh thần dân tộc ấy.

Trong bối cảnh hiện nay, đất nước ta đang bước vào giai đoạn phát triển mới với nhiều thời

cơ và thách thức. Bên cạnh yêu cầu hiện đại hóa, chuyên nghiệp hóa lực lượng vũ trang, việc giữ gìn và phát huy tính dân tộc trong quân đội là yêu cầu chiến lược nhằm bảo đảm sự bền vững về chính trị, tư tưởng, đạo đức và tinh thần cho lực lượng vũ trang cách mạng. Tăng cường tính dân tộc trong QĐND Việt Nam không chỉ là bảo tồn truyền thống, mà còn là nhiệm vụ cấp thiết để nâng cao sức mạnh chiến đấu, bảo vệ vững chắc Tổ quốc xã hội chủ nghĩa trong tình hình mới.

2. Nội dung

2.1. Khái niệm và biểu hiện tính dân tộc của QĐND Việt Nam

Tính dân tộc là một khái niệm có nội hàm

rộng, phản ánh những yếu tố đặc trưng, bền vững và tiêu biểu cho bản sắc của một dân tộc. Theo từ điển Bách khoa Việt Nam, tính dân tộc “là một phạm trù lịch sử, gắn liền với những điều kiện lịch sử xã hội cụ thể và biến đổi, phát triển không ngừng...”¹.

Nhà nghiên cứu sử học Trần Đức Cường nhận định: “Tính dân tộc là biểu hiện tập trung của lịch sử, truyền thống, văn hóa, tâm lý và khát vọng phát triển của một dân tộc; nó chi phối hệ giá trị, bản sắc và cả động lực nội sinh của quốc gia - dân tộc đó”².

Như vậy, tính dân tộc không chỉ bao gồm các yếu tố văn hóa - tinh thần như ngôn ngữ, tín ngưỡng, phong tục, tập quán, đạo lý... mà còn bao hàm hệ giá trị tư tưởng, truyền thống lịch sử, tâm lý dân tộc và ý chí độc lập - tự chủ của cộng đồng dân tộc đó trong quá trình phát triển và bảo vệ Tổ quốc.

Tính dân tộc của QĐND Việt Nam được thể hiện ngay trong quá trình ra đời của Quân đội. Ngày 22/12/1944, Đội Việt Nam Tuyên truyền Giải phóng quân - tiền thân của QĐND Việt Nam - được thành lập theo Chỉ thị của Chủ tịch Hồ Chí Minh, đánh dấu bước ngoặt lịch sử trong quá trình xây dựng lực lượng vũ trang cách mạng. Đây là kết quả tất yếu của phong trào đấu tranh giải phóng dân tộc dưới sự lãnh đạo của Đảng Cộng sản Việt Nam, đồng thời cũng là sự kế thừa trực tiếp truyền thống yêu nước, tinh thần quật khởi chống ngoại xâm và ý chí độc lập, tự chủ của dân tộc Việt Nam trong suốt chiều dài lịch sử dựng nước và giữ nước.

Khác với quân đội của các quốc gia khác, QĐND Việt Nam được hình thành từ chính lòng dân, vì lợi ích sống còn của dân tộc. Đây là lực lượng quân sự kiểu mới, vừa mang bản chất giai cấp công nhân, vừa thấm đẫm tính dân

tộc, là đội quân chiến đấu vì độc lập dân tộc, vì nhân dân phục vụ. Ngay trong những ngày đầu thành lập, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã chỉ rõ: “Quân đội ta là quân đội nhân dân, do dân đẻ ra, vì dân mà chiến đấu, yêu nước, yêu dân, cho nên hy sinh kham khổ”³; phương châm chiến lược là: “chính trị trọng hơn quân sự”⁴ và “lấy dân làm gốc”⁵. Điều này phản ánh sâu sắc tư tưởng “quân với dân như cá với nước” - một biểu hiện sinh động của tính dân tộc trong tư duy quân sự cách mạng Việt Nam.

Tính dân tộc trong quân đội được hiểu là sự kết tinh các giá trị lịch sử, văn hóa, truyền thống và bản sắc dân tộc trong tổ chức, hoạt động và phẩm chất của quân đội. Đây là yếu tố định hướng bản lĩnh chính trị, tinh thần yêu nước, ý chí chiến đấu và mối quan hệ máu thịt giữa quân đội với nhân dân.

Tính dân tộc trong QĐND Việt Nam không chỉ là sự kế thừa truyền thống yêu nước, tinh thần đoàn kết và bản sắc văn hóa dân tộc, mà còn là yếu tố định hướng bản lĩnh chính trị, tinh thần yêu nước, ý chí chiến đấu và mối quan hệ máu thịt giữa quân đội với nhân dân. Tính dân tộc giúp quân đội giữ vững phẩm chất “Bộ đội Cụ Hồ”, luôn gần gũi, gắn bó với nhân dân và sẵn sàng hy sinh vì lợi ích chung của đất nước. Nó là nền tảng cho việc củng cố tư tưởng chính trị, kiên định bảo vệ Đảng, Nhà nước và chế độ xã hội chủ nghĩa. Đồng thời, tính dân tộc góp phần tạo nên sức mạnh tổng hợp, giúp quân đội hoàn thành tốt mọi nhiệm vụ, bảo vệ độc lập, chủ quyền và giữ vững sự ổn định chính trị, xã hội.

Trong suốt chiều dài lịch sử, từ kháng chiến chống Pháp, chống Mỹ đến công cuộc bảo vệ biên giới và hiện nay là xây dựng, bảo vệ Tổ quốc trong điều kiện hòa bình, QĐND Việt Nam luôn phát huy sâu sắc tính dân tộc. Quân

đội luôn gắn bó chặt chẽ với nhân dân, cùng nhân dân vượt qua những khó khăn, gian khổ trong chiến tranh và trong thời kỳ xây dựng đất nước. Tính dân tộc thể hiện rõ qua những chiến công hiển hách, qua những phẩm chất “Bộ đội Cụ Hồ” - trung thành tuyệt đối với Đảng, với Tổ quốc và nhân dân, sẵn sàng hy sinh vì độc lập, tự do của dân tộc. Trong bối cảnh mới, với tình hình chính trị, xã hội và môi trường quốc tế thay đổi nhanh chóng, quân đội tiếp tục giữ vững bản chất cách mạng, khẳng định vai trò quan trọng trong việc bảo vệ vững chắc chủ quyền, an ninh quốc gia.

Tính dân tộc không chỉ là yếu tố văn hóa mà còn là nguồn lực tổng hợp, tạo ra sức mạnh chiến đấu từ bên trong quân đội. Về tinh thần, tính dân tộc củng cố ý chí “thà hy sinh tất cả chứ không chịu mất nước”, khơi dậy lòng yêu nước sâu sắc, lòng tự hào dân tộc, và khát vọng cống hiến cho sự nghiệp bảo vệ Tổ quốc. Nó không chỉ là sức mạnh tinh thần mà còn là động lực thúc đẩy cán bộ, chiến sĩ vượt qua mọi khó khăn, gian khổ, trong bất kỳ hoàn cảnh nào. Tính dân tộc giúp quân đội luôn duy trì vững vàng bản sắc, giữ vững phẩm chất Bộ đội Cụ Hồ, từ đó tạo nên một lực lượng quân sự mạnh mẽ, có khả năng chiến đấu quyết liệt, bảo vệ vững chắc độc lập, chủ quyền và toàn vẹn lãnh thổ của đất nước. Tính dân tộc là yếu tố then chốt, làm nên sức mạnh chiến đấu và chiến thắng của quân đội ta qua mọi thời kỳ.

Tính dân tộc là một trong những giá trị cốt lõi cấu thành bản sắc chính trị - văn hóa của QĐND Việt Nam. Kế thừa truyền thống yêu nước, tinh thần đại đoàn kết dân tộc và bản lĩnh cách mạng kiên cường của dân tộc Việt Nam, quân đội không chỉ là lực lượng vũ trang chiến đấu mà còn là lực lượng chính trị - xã hội trung thành với Đảng, gắn bó mật thiết với nhân dân.

Tính dân tộc của QĐND Việt Nam được biểu hiện rất phong phú, đa dạng, dưới nhiều hình thức khác nhau, trong đó có những biểu hiện cơ bản sau:

Một là, QĐND Việt Nam luôn chiến đấu vì mục tiêu lý tưởng, vì độc lập tự do của Tổ quốc, vì CNXH, vì hạnh phúc của nhân dân. Đây là biểu hiện cốt lõi, phản ánh sâu sắc bản chất chính trị và mục tiêu lý tưởng của quân đội - thể hiện rõ tính dân tộc trong phương hướng chiến lược. Từ khi ra đời, QĐND Việt Nam luôn đặt sứ mệnh thiêng liêng là bảo vệ Tổ quốc và nhân dân, chiến đấu để bảo vệ nền độc lập của dân tộc, vì tự do của nhân dân. Chủ tịch Hồ Chí Minh khẳng định: “Đồng bào ta luôn luôn nhớ ơn quân đội ta đã dũng cảm chiến đấu để giữ gìn nền độc lập cho Tổ quốc và quyền tự do cho nhân dân”⁶. Vì vậy, mục tiêu chiến đấu của quân đội luôn gắn liền với ý chí độc lập dân tộc và nguyện vọng tự do, hòa bình của toàn dân tộc.

Hai là, QĐND Việt Nam luôn trung thành tuyệt đối với Tổ quốc, với dân tộc, đặt lợi ích của quốc gia - dân tộc lên trên hết, trước hết, sẵn sàng chiến đấu, hy sinh vì độc lập, tự do của Tổ quốc. Biểu hiện này thể hiện rõ bản chất cách mạng, tính giai cấp và tính dân tộc hòa quyện trong quân đội. Lòng trung thành tuyệt đối với lợi ích dân tộc không chỉ là khẩu hiệu, mà được thể hiện bằng hành động cụ thể của cán bộ, chiến sĩ trong Quân đội. Tinh thần “*thà hi sinh tất cả chứ nhất định không chịu mất nước, không chịu làm nô lệ*” chính là biểu tượng tinh thần dân tộc trong chiến đấu. Điều này cho thấy tính dân tộc trong quân đội không trừu tượng mà được cụ thể hóa bằng ý chí chiến đấu, sự sẵn sàng hy sinh vì non sông đất nước.

Ba là, Tính dân tộc của Quân đội còn được thể hiện qua sự kế thừa và phát triển tinh hoa

truyền thống và nghệ thuật đánh giặc của cha ông, nghệ thuật quân sự Việt Nam. Đó là nghệ thuật “lấy ít địch nhiều”, “dĩ đoản chế trường”, nghệ thuật chiến tranh nhân dân của cha ông ta. Nghệ thuật đó đã được Quân nhân ta vận dụng và phát triển trong thực tiễn hai cuộc kháng chiến chống thực dân Pháp và đế quốc Mỹ để làm nên những chiến công vang dội như: Chiến dịch Điện Biên phủ (1954), Tổng tiến công Mậu Thân (1968) và đỉnh cao là Chiến dịch Hồ Chí Minh (1975) thống nhất đất nước. Những thành quả trong các trận đánh, các chiến dịch đó là sự kết hợp sáng tạo truyền thống và nghệ thuật đánh giặc của cha ông và nghệ thuật quân sự trong thời đại Hồ Chí Minh dưới sự lãnh đạo của Đảng.

Bốn là, QĐND Việt Nam luôn phát huy sức mạnh đại đoàn kết toàn dân tộc trong xây dựng Quân đội, củng cố, tăng cường tiềm lực quốc phòng. Với bản chất từ nhân dân mà ra, vì nhân dân mà chiến đấu, Quân đội luôn đóng vai trò nòng cốt trong việc củng cố khối đại đoàn kết, gắn bó mật thiết với các lực lượng chính trị - xã hội để xây dựng nền quốc phòng toàn dân vững mạnh. Trong tư tưởng Hồ Chí Minh, đại đoàn kết không chỉ là mục tiêu mà còn là phương tiện bảo vệ Tổ quốc. Những hoạt động thiết thực như dân vận, hỗ trợ vùng sâu vùng xa, kết nghĩa với đồng bào dân tộc thiểu số... thể hiện sinh động mối quan hệ quân - dân gắn bó keo sơn, đồng thời khẳng định vai trò của Quân đội trong việc hiện thực hóa sức mạnh tổng hợp toàn dân tộc trong sự nghiệp quốc phòng. Đây chính là biểu hiện cụ thể của tính dân tộc, vừa là nội lực, vừa là giá trị đặc thù làm nên sức mạnh chiến đấu và bản sắc tính dân tộc của QĐND Việt Nam.

Năm là, QĐND Việt Nam luôn phát huy tinh thần độc lập, tự chủ, tự lực, tự cường; ý chí

quyết chiến, quyết thắng; không sợ hy sinh, gian khổ. Đây là biểu hiện cao nhất của ý chí quật cường không bao giờ khuất phục trước khó khăn, không bị lệ thuộc vào nước ngoài của dân tộc Việt Nam. Trong suốt tiến trình xây dựng, chiến đấu, QĐND Việt Nam luôn thể hiện tinh thần tự lực, tự cường, quyết chiến, quyết thắng, Điều này đã được chứng minh trong các cuộc kháng chiến chống Pháp và chống Mỹ. Với tương quan quân số và vũ khí trang bị không mạnh bằng đối phương nhưng với tinh thần không chịu khuất phục trước bất kỳ thế lực nào, QĐND Việt Nam đã chiến đấu và giành chiến thắng trước các thế lực ngoại xâm hùng mạnh hơn. Tinh thần dân tộc ấy không chỉ thể hiện trên chiến trường mà còn in đậm trong thời bình: từ chủ động nghiên cứu, chế tạo vũ khí trong nước, phát triển khoa học quân sự đặc thù, đến đào tạo cán bộ theo hướng hiện đại nhưng vẫn giữ vững giá trị văn hóa dân tộc và tư tưởng tự chủ. Điều này cho thấy, tính dân tộc trong QĐND Việt Nam không chỉ là lý tưởng tư tưởng, mà đã trở thành hệ giá trị hành động, làm nên sức mạnh nội sinh và bản lĩnh quốc phòng độc lập, tự cường của dân tộc trong thời đại mới.

2.2. Thực trạng tăng cường tính dân tộc của QĐND Việt Nam hiện nay

Trong những năm gần đây, Đảng, Nhà nước, Quân ủy Trung ương và Bộ Quốc phòng luôn xác định việc giữ gìn và phát huy tính dân tộc trong QĐND Việt Nam là một nội dung quan trọng trong công tác xây dựng Đảng, xây dựng quân đội về chính trị. Tính dân tộc được thể hiện rõ nét trong các nội dung giáo dục chính trị, tuyên truyền truyền thống cách mạng, tổ chức hoạt động văn hóa - văn nghệ, xây dựng mối quan hệ đoàn kết quân - dân, và thực hiện hiệu quả công tác dân vận.

Các đơn vị trong toàn quân đã quán triệt và thực hiện Nghị quyết số 847-NQ/QUTW ngày 28/12/2021 của Quân ủy Trung ương về phát huy phẩm chất “Bộ đội Cụ Hồ”, kiên quyết chống chủ nghĩa cá nhân trong tình hình mới. Một trong những nội dung trọng tâm là tăng cường giáo dục truyền thống yêu nước, bản sắc văn hóa dân tộc gắn với nhiệm vụ bảo vệ Tổ quốc, đặc biệt là đối với chiến sĩ trẻ - những người sinh ra trong hòa bình, ít có điều kiện tiếp cận trực tiếp với lịch sử chiến đấu gian khổ của dân tộc.

Hoạt động giáo dục chính trị ở các đơn vị được tiến hành đa dạng về hình thức, phong phú về nội dung: từ các chuyên đề lịch sử - truyền thống, mô hình “lớp học truyền thống”, “ngày về nguồn”, “diễn đàn thanh niên với bản sắc văn hóa dân tộc” cho đến các hoạt động ngoại khóa, giao lưu, thi tìm hiểu lịch sử - văn hóa... Nhờ đó, đã giúp cán bộ, chiến sĩ không chỉ nắm được kiến thức, mà còn cảm nhận sâu sắc những giá trị văn hóa - tinh thần được truyền lại từ các thế hệ đi trước. Theo Báo cáo tổng kết công tác Đảng, công tác chính trị năm 2023 của Tổng cục Chính trị, 100% đơn vị trong toàn quân đã tổ chức học tập các chuyên đề về truyền thống yêu nước, bản sắc văn hóa dân tộc gắn với nhiệm vụ xây dựng quân đội cách mạng, chính quy, tinh nhuệ, từng bước hiện đại⁷. Các hình thức tổ chức như “Lớp học truyền thống”, “Ngày về nguồn”, “Diễn đàn thanh niên với bản sắc văn hóa dân tộc” đã được triển khai sâu rộng ở nhiều cấp, góp phần củng cố niềm tự hào dân tộc và khơi dậy lý tưởng chiến đấu vì Tổ quốc trong cán bộ, chiến sĩ.

Hàng năm, các đơn vị trong toàn quân tổ chức hàng nghìn buổi giao lưu văn hóa - văn nghệ, thể dục thể thao, thi tìm hiểu lịch sử và văn hóa dân tộc. Đây không chỉ là hoạt động

sinh hoạt thường kỳ, mà còn là một hình thức giáo dục chính trị - tư tưởng quan trọng, góp phần nuôi dưỡng lòng yêu nước, tinh thần đoàn kết, ý thức tự hào dân tộc và bản lĩnh văn hóa cho cán bộ, chiến sĩ. Thông qua các hình thức biểu diễn nghệ thuật dân gian, tái hiện chiến công lịch sử, thi kiến thức về truyền thống quân đội - dân tộc, các đơn vị đã tạo dựng môi trường văn hóa lành mạnh, giàu bản sắc, góp phần trực tiếp vào việc củng cố tính dân tộc trong đời sống tinh thần quân đội, đặc biệt đối với thế hệ chiến sĩ trẻ trong giai đoạn hiện nay. Báo cáo của Bộ Quốc phòng năm 2022 ghi nhận, toàn quân đã tổ chức trên 600 hoạt động văn hóa mang đậm bản sắc dân tộc, đặc biệt tại các đơn vị đóng quân ở vùng sâu, vùng xa⁸. Một số chương trình tiêu biểu như “Tết quân - dân” do Bộ Tư lệnh Quân khu 9 phối hợp tổ chức định kỳ với các tỉnh đồng bằng sông Cửu Long đã thực sự trở thành một không gian văn hóa đặc sắc, lan tỏa mạnh mẽ tinh thần đoàn kết, gắn bó quân - dân, góp phần nuôi dưỡng lòng yêu nước và ý thức giữ gìn bản sắc văn hóa dân tộc trong lực lượng vũ trang.

Bên cạnh công tác giáo dục chính trị, văn hóa - tinh thần, các hoạt động dân vận chính là một trong những biểu hiện sinh động và thiết thực nhất của tính dân tộc trong QĐND Việt Nam. Với phương châm “*trọng dân, gần dân, hiểu dân, học dân và có trách nhiệm với dân*”, các đơn vị quân đội đã phát huy vai trò là “đội quân công tác”, tích cực tham gia xây dựng cơ sở chính trị ở địa phương, giúp dân xóa đói giảm nghèo, phòng chống thiên tai, khám chữa bệnh, và củng cố khối đại đoàn kết toàn dân tộc. Theo số liệu của Cục Dân vận - Tổng cục Chính trị, trong năm 2023, toàn quân đã tổ chức hơn 8.500 đợt hành quân dã ngoại làm công tác dân vận, phối hợp khám, chữa bệnh, cấp thuốc miễn

phí cho trên 500.000 lượt người dân ở vùng sâu, vùng xa, vùng đồng bào dân tộc thiểu số⁹. Những hoạt động này không chỉ thể hiện chức năng “đội quân công tác”, mà còn là hình thức sinh động hiện thực hóa phương châm “từ nhân dân mà ra, vì nhân dân mà chiến đấu”.

Tuy nhiên, thực tế cũng cho thấy việc phát huy tính dân tộc trong quân đội hiện nay còn tồn tại một số hạn chế cần quan tâm khắc phục. Một số đơn vị còn tổ chức hoạt động giáo dục truyền thống mang tính hình thức, nội dung lặp lại, thiếu đổi mới, chưa gắn với thực tiễn huấn luyện và chiến đấu. Tại một số đơn vị có thành phần quân số đa dạng về dân tộc như Quân khu 1, Quân khu 2, Quân khu 4..., nhiều chiến sĩ trẻ có hiểu biết hạn chế về văn hóa dân tộc thiểu số, kỹ năng ứng xử trong môi trường văn hóa quân sự đa sắc tộc còn yếu, ảnh hưởng nhất định đến khả năng hòa nhập đơn vị và thực hiện nhiệm vụ dân vận vùng đồng bào.

Ngoài ra, trước tác động của mạng xã hội, lối sống tiêu dùng hiện đại và mặt trái của kinh tế thị trường, một bộ phận cán bộ, chiến sĩ trẻ có biểu hiện giảm sút niềm tin, thờ ơ, thiếu hứng thú với các giá trị văn hóa truyền thống của dân tộc. Đây là vấn đề đặt ra yêu cầu cấp thiết phải nâng cao hiệu quả công tác giáo dục truyền thống, xây dựng môi trường văn hóa lành mạnh, ngăn ngừa sự phai nhạt căn tính dân tộc trong lớp trẻ quân đội hiện nay.

2.3. Giải pháp tăng cường tính dân tộc cho QĐND Việt Nam hiện nay

Thời kỳ mới, các yếu tố như toàn cầu hóa, hội nhập quốc tế, chiến tranh thông tin, chiến

tranh tâm lý, chiến tranh không gian mạng, tác động của mặt trái của kinh tế thị trường, sự thay đổi nhanh chóng của lối sống xã hội hiện đại và âm mưu thủ đoạn chống phá của các thế lực thù địch... đang tác động mạnh đến nền tảng văn hóa - tư tưởng của quân đội. Nếu không được định hướng đúng đắn, các giá trị dân tộc dễ bị xem nhẹ hoặc bị hiểu sai lệch, dẫn tới sự xói mòn bản sắc và tinh thần cách mạng trong lực lượng vũ trang. Do đó cần phải tăng cường và phát huy tính dân tộc cho QĐND Việt Nam. Văn kiện Đại hội XIII của Đảng khẳng định,

Văn kiện Đại hội XIII của Đảng khẳng định, tiếp tục tăng cường bản chất giai cấp công nhân, tính nhân dân, tính dân tộc của quân đội; xây dựng Quân đội nhân dân cách mạng, chính quy, tinh nhuệ, từng bước hiện đại...

tiếp tục tăng cường bản chất giai cấp công nhân, tính nhân dân, tính dân tộc của quân đội; xây dựng Quân đội nhân dân cách mạng, chính quy, tinh nhuệ, từng bước hiện đại...¹⁰

Để tăng cường tính dân tộc cho Quân đội trong thời kỳ mới cần thực hiện tốt một số giải pháp cơ bản sau:

Thứ nhất, đẩy mạnh công tác giáo dục chính trị tư tưởng gắn với lịch sử dân tộc và truyền thống quân đội.

Đây là nhiệm vụ có ý nghĩa chiến lược nhằm xây dựng bản lĩnh chính trị, tinh thần yêu nước và lòng tự hào dân tộc cho học viên quân đội. Cần đưa các nội dung về lịch sử cách mạng, truyền thống văn hóa, các tấm gương anh hùng dân tộc vào chương trình giáo dục chính trị tại các học viện, nhà trường quân đội một cách hệ thống, phù hợp với từng giai đoạn huấn luyện và đối tượng học viên. Không chỉ dừng lại ở lý thuyết, việc tổ chức thường xuyên các hoạt động học tập di sản, tham quan các địa danh lịch sử, bảo tàng quân đội sẽ góp phần làm tăng

tính trực quan, sinh động, giúp học viên hiểu sâu sắc hơn về những hy sinh, cống hiến của các thế hệ cha anh đi trước. Qua đó, hun đúc tinh thần yêu nước, củng cố niềm tin, lý tưởng cách mạng, nâng cao trách nhiệm của mỗi học viên trong sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc xã hội chủ nghĩa. Đây cũng là nền tảng để phát triển phẩm chất chính trị, hình thành động cơ học tập, rèn luyện đúng đắn cho người cán bộ, sĩ quan tương lai của QĐND Việt Nam.

Thứ hai, tăng cường và phát huy các hoạt động văn hóa, văn nghệ trong quân đội nhằm góp phần giữ gìn và phát huy bản sắc dân tộc.

Phát triển mạnh mẽ các hoạt động văn hóa, văn nghệ trong quân đội mang đậm bản sắc dân tộc. Tạo điều kiện cho các sáng tác văn học - nghệ thuật quân đội phát triển; tổ chức các hội thi, liên hoan văn hóa - văn nghệ, phát động sáng tác chủ đề “người lính và dân tộc”. Các thiết chế văn hóa như nhà truyền thống, phòng Hồ Chí Minh, thư viện cần được đầu tư nâng cấp và khai thác hiệu quả. Đồng thời, cần chú trọng đưa văn hóa dân tộc vào đời sống tinh thần của bộ đội thông qua các hoạt động giao lưu văn hóa với nhân dân, biểu diễn nghệ thuật dân gian, giới thiệu phong tục, tập quán của các vùng miền trong Quân đội. Việc xây dựng môi trường văn hóa lành mạnh, giàu bản sắc sẽ góp phần nâng cao đời sống tinh thần, bồi dưỡng tình yêu quê hương, đất nước và ý chí chiến đấu vì Tổ quốc cho cán bộ, chiến sĩ. Qua đó, tăng cường sức mạnh tinh thần, củng cố bản lĩnh chính trị và lòng trung thành tuyệt đối với Đảng, Nhà nước và Nhân dân.

Thứ ba, xây dựng môi trường văn hóa quân đội kỷ luật, nhân văn, thấm đẫm tinh thần Việt Nam.

Mỗi đơn vị cần thực sự trở thành một môi trường rèn luyện, giáo dục và phát triển toàn diện

về phẩm chất đạo đức, kỷ luật, tinh thần đoàn kết và lòng yêu nước cho cán bộ, chiến sĩ. Trong đó, tổ chức Đoàn Thanh niên, Hội Phụ nữ và các tổ chức quần chúng cần phát huy vai trò xung kích trong việc tổ chức các phong trào hành động cách mạng gắn với xây dựng môi trường văn hóa tốt đẹp, lành mạnh, đậm đà bản sắc dân tộc.

Các đơn vị cần chú trọng đến việc xây dựng chuẩn mực đạo đức quân nhân, đề cao giá trị “trung với Đảng, hiếu với dân, sẵn sàng chiến đấu hy sinh vì độc lập, tự do của Tổ quốc”. Văn hóa trong quân đội không chỉ biểu hiện ở nghi lễ, tác phong, mà còn ở nếp sống, thái độ ứng xử, tinh thần trách nhiệm và lòng nhân ái, vị tha - những giá trị cốt lõi làm nên bản lĩnh người lính cách mạng Việt Nam. Đồng thời, cần kiên quyết đấu tranh với những biểu hiện lệch lạc, lối sống thực dụng, thờ ơ chính trị, từ đó giữ gìn sự trong sáng của môi trường văn hóa quân đội.

Thứ tư, kết hợp giữa hiện đại hóa quân đội với giữ gìn và phát huy giá trị truyền thống dân tộc.

Đây là giải pháp quan trọng để phát triển bền vững Quân đội trong điều kiện hội nhập quốc tế sâu rộng và Cách mạng công nghiệp lần thứ tư, đồng thời bảo đảm cho Quân đội luôn giữ vững bản chất cách mạng, tính dân tộc và bản sắc văn hóa Việt Nam trong quá trình hiện đại hóa. Để thực hiện giải pháp này cần tăng cường giáo dục truyền thống dân tộc và quân đội trong các học viện, nhà trường và đơn vị. Nội dung giáo dục phải gắn với lịch sử đấu tranh giải phóng dân tộc, nghệ thuật quân sự Việt Nam, các tấm gương anh hùng liệt sĩ, từ đó bồi dưỡng lòng tự hào, tinh thần yêu nước và ý thức kế tục truyền thống cho cán bộ, chiến sĩ. Đồng thời, đẩy mạnh ứng dụng công nghệ thông tin trong bảo tồn và lan tỏa truyền thống như xây dựng thư viện số, bảo tàng số, học liệu điện tử về lịch

sử quân sự và truyền thống chiến đấu của QĐND Việt Nam.

Bên cạnh đó, việc hiện đại hóa quân đội cần đặt trong mối quan hệ biện chứng với truyền thống, trong đó các chương trình huấn luyện - đào tạo phải lồng ghép giữa kiến thức quân sự hiện đại với phương pháp đánh giặc truyền thống như “lấy yếu thắng mạnh”, “lấy ít địch nhiều”, vận dụng linh hoạt trong bối cảnh chiến tranh công nghệ cao. Cần xây dựng môi trường văn hóa quân đội giàu bản sắc dân tộc, phát huy vai trò của các thiết chế văn hóa, hoạt động văn nghệ - thể thao, giáo dục truyền thống, từ đó tạo nên sức mạnh tổng hợp về vật chất và tinh thần, góp phần nâng cao chất lượng xây dựng quân đội cách mạng, chính quy, tinh nhuệ, từng bước hiện đại.

3. Kết luận

Tính dân tộc là “linh hồn” của QĐND Việt Nam, một lực lượng vũ trang cách mạng, sinh

ra từ nhân dân, vì nhân dân mà chiến đấu. Tăng cường tính dân tộc trong Quân đội nhân dân Việt Nam là một yêu cầu tất yếu trong điều kiện đất nước đang hội nhập và phát triển. Tính dân tộc không chỉ là yếu tố bản sắc, mà còn là nền tảng tư tưởng, chính trị và tinh thần để xây dựng quân đội cách mạng, chính quy, tinh nhuệ, từng bước hiện đại, tuyệt đối trung thành với Đảng, với Tổ quốc và Nhân dân.

Trong bối cảnh toàn cầu hóa và mặt trận tư tưởng ngày càng phức tạp, các giải pháp như: tăng cường giáo dục chính trị - tư tưởng, phát triển đời sống văn hóa, xây dựng môi trường văn hóa quân đội và kết hợp hài hòa giữa hiện đại hóa với giữ gìn truyền thống dân tộc là những định hướng chiến lược. Đó là con đường để củng cố sức mạnh chính trị tinh thần của quân đội, tạo nền tảng vững chắc cho sự nghiệp bảo vệ Tổ quốc trong tình hình mới □

¹ Hội đồng Quốc gia chỉ đạo biên soạn từ điển Bách khoa Việt Nam: *Từ điển Bách khoa Việt Nam*, Nxb Từ điển Bách khoa, Hà Nội, 2005, tập 4, tr.429.

² Hà Diệu Thu: “Bàn về tính dân tộc trong nghệ thuật múa Việt Nam”, *Tạp chí Nghiên cứu Đông Nam Á*, số 1, 2007, tr.70.

³ Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội, 2011, tập 6, tr.264.

^{4, 5} Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội, 2011, tập 5, tr.716; 501.

⁶ Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội, 2011, tập 11, tr.398.

⁷ Tổng cục Chính trị: *Báo cáo tổng kết công tác Đảng và công tác chính trị năm 2023*, Bộ Quốc phòng, Hà Nội, 2023.

⁸ Bộ Quốc phòng: *Tổng kết phong trào văn hóa quân sự toàn quân năm 2022*, Văn phòng Bộ Quốc phòng, Hà Nội, 2022.

⁹ Cục Dân vận, Tổng cục Chính trị: *Số liệu thống kê hoạt động hành quân dã ngoại làm công tác dân vận toàn quân*, Hà Nội, 2023.

¹⁰ Đảng Cộng sản Việt Nam: *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII*, Nxb Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội, 2021, tập 1, tr.48-49.